دەکرێت بەم شێوەیە دابران دایبڕێت ؟ … عیماد عەلی

ئەگەر بەگەشبینییەوە تەماشای چالاکیەکانی پلاتفۆرمی دابران بکەین، کە تاوەکو ئێستا وەکو بزوتنەوەیەکی سکیۆلاری و رۆشنگەری (نەك فەلسەفی) جەماوەری تا رادەی رێکخراو دێتە بەرچاو.
ئەوەی جێگەی دەستخۆشین، لە هەر قۆناغێکی مێژوییدا، بۆ تۆمارکردنی هەر هەڵوێستێکی دەگمەنی مۆدیرن بەبەراورد بە باری گشتی سەپێنراو و گوشارەی کۆی گشتی بیری خەڵك و، بە تایبەتی لە رووی فەلسەفی وئاینییەوە، هەمیشە سەرمەشقانی ئەو پرسە باجی خۆیان لە زۆر رووەوە داوە، ئەمە جگە لەوەی زۆر سروشتیە کە هەر تازەگەریەك تا زەمینەی نەرەخسیت بە نامۆ دەبینرێت لە ناو خەڵکدا پرسی کۆنی خۆسەپێن بە هیلاکی لادەبرێت.
ئەم کۆنفرانسانەی دابڕانیش لە سلێمانی هەوڵیکی رۆشنبیری گشتیە لە نێو بۆشاییەکی گەورە و پشێوی رۆشنگەری لەکوردستاندا، کە کەمینەیکی خەڵکی نوخبە دەستیداوەتێ و تێکەڵی زۆر شتیتری کراوە.
بەڵام ئەوەی لەسەری حساب دەکرێت و دیارە لە نێو خودی چالاکیەکاندا زیانی بەخۆی دەگەیەنێت، چەند رەفتار و بۆچونێکی هەمەچەشنی چۆنێتی بەرێوەبردنی خودی چالاکیەکانە، چی لە رووی سیاسیەوە بێت یان کاروبارە لە قاڵبدراوە بەناو فەلسفەیەکە، کە هیوادارم بە سنگ فراوانیەوە لێم وەرگرن:

- جارێك، هەر لەسەرەتاوە دانانی هەر خەتی سورێك بە هەر هۆکارێکەوە بێت ئەگەر سیاسی بێت زیاتر لەوەی بیروبۆچون و فکر و فەلسەفەی خودی دەسەڵاتدارنی چالاکیەکەش بێت، خۆی لە خۆیدا دژی دروشمە سەرەکیەی خودی پلاتفۆرمی دابرانە (ئایین بۆ تاك و دیموکراسی بۆ هەمووان)، دیارە ئەگەر ئایین بۆ تاك بێت، ئازادی و مەنتق وا فەرز دەکەن کە بێئاین یان نا ئایینیش هەر بۆ تاك بێت لەرووی ئازادی تاکەوە، بەڵام ئەو مەرج و هیڵە سورانەی ئازادی تاك زەوت دەکەن، ئەمەش قوفڵکردنی عەقڵی ئازادە و تەنانەت لە هۆڵی کۆنفرانسەکاندا خەڵك بە ترس و وریاییەوە قسە دەکات نەوەك لەوبارەوە لە هێڵی سورەکە دەرنەچێت، ئەمە چ جای ئەوەی لە ناو خەڵك و هەوڵی تێکەڵبون و کاریگەری ئەرێنی بۆ سەر کۆی بیری گشتی کۆمەڵ چەند دەبێت.

*ئەگەر بە ئاگاییەوە بێت یان نائاگایەوە و لەبەر هۆکاری ئەوەی کە زۆرینەی سەرقاڵبوانی ئەم کارانە لە نێو کایەی سیاسیەوە ئەم ئەرکە جێبەجێ دەکەن، بە روونی ئەوەش دەبینین کە نەك لەلایەن سەرپەرشیارانەوە بە تەنها بەڵکو زۆر جار تەنانەت لە کاتی مشتومر و موداخەلەکانی خەڵکیش زیاتر بۆچونی سیاسی دەردەخرێت و خۆی دەسەپێنێت و ئەو توێژینەوەی کە خۆی لە باری سیاسی بدات نەك توێژینەوە فەلسفیە دەگمەنەکانی نێو کۆنفرانسەکان گفتوگۆی زیاتر لەسەر دەکریت (من بۆ خۆم توێژینەوەیەکی ورد و پر بەهای یەکێك لە کچە توێژەرێکانم بەناوی ئەگەر هەڵە نەبم (شارا)وە بینی کە شایانی ئەوە بوو قسەی زۆری لەسەر بکرێت هاوشان بەناوتوێژینەوەیەك کە هەمان قسە سواوە سیاسیەکانی دەربارەی عیراقی دوای روخانی دکتاتۆر دووبارە کردەوە، کەچی زۆرترین گفتوگۆکان لەسەر ئەمە کرا)، ئەمە سەرەرای خاترانەی پێدانی کات بۆ قسەکردن بۆ خەڵکانیك بۆ خۆنیشاندان هاتبوون، ئەمە جگە لە سەرپەرشتیاریش!

*هەوڵی هێنانی ژمارەیەکی خەڵکی زۆری دوور لەم مەسەلەیە و ئەگەر دووریش بن لە پسپۆرێتی و ئامانجی دابران، ئەمە خۆی لەخۆیدا نیشانەی زاڵبونی فکر و بۆچۆنی سیاسیە بەسەر رەوتی بەرێوەبردنی کۆنفرانسەکاندا، کە ئەگەر بە زانستیانە بەراوردی واقع و پێکهاتەی رۆشنبیران و خەڵك لە گەڵ ئەم جۆرە پسپۆریەتیە بکرێت، دەبینیت ژمارەکەیەکی کەمی خەڵك سەرقاڵی ئەم کارەن لە ژیانیاندا و هەر واش بووە لە مێژوودا، لەم بارەوە نوخبە عەوامی گۆریوە، بەڵام زۆری هێنراوان نەك هەر قازانج ناگەیەنێت بەڵکو زەرەر لە باری کات و لە چڕکردنی باسەکان دەگەیەنێت و، زۆر جار ئاراستەکان بەرەو شتی لاوەکی دەبات.

- ئەگەر بە هۆکاری کەم دەرامەتیشەوە بێت، توێژینەوەکان لەو ئاستەدا نەبوون تاوەکو ببن بە جێگەی مشتومری خەڵکانی سەرقاڵی ئەم بوارانە. سەرەرای ئەوەی خەڵکانێکی دیاری ئەم بوارانە لە کوردستان تا رادەیەك هەن کە بتوانن کۆنفرانسەکان دەوڵەمەند بکەن، بەڵام وجودیان نەبوو. لەگەڵ ئەوەشدا ئاستی توێژینەوەکان زۆر جیاواز بوون و هەندێکیان لە ئاستی ئەوەدا نەبوون تەنانەت لەوێدا دابنرێن و دووبارەکردنەوەی قسە سەرتاییەکانی خەڵکی تازە دەستبەکاربوی ئەم بوارانەبوو.
- نەبونی رایەڵەیەکی واقعی و دووری قسەکانی چالاکیەکە

بەشێوەیەکی گەورە لە مەسەلە تایبەتەکانی ئەو بۆچون و بابەتە زەقانەی بیری خەڵکی بەگشتی لەم بارانەوە داگیر کردووە، بە تایبەتی پرسیارە سەرەتاییە فەلسەفیەکان(خۆنەدان لە بنەما سەرەکیەکانی فەلسەفە و خودا و ئایین و وردەکاریەکانی و پێغەمبەران، هیچی بێقسە کردن لەسەر فکر و فەلسەفەی نەهێشتبووەوە).

- حسابی لەرادەبەدەر بۆ کاردانەوەی لاهوتیەکانی کوردستان بەتایبەتی ئیسلامی سیاسی و موجامەلەکردنیان، کە هەرگیز ئەمە وایان لێناکات باوەر بە ئازادی بکەن لەم بارانەوە و تەنانەت لەلای میانرەوترین لایەنیانەوە لە رووی فکریەوە، پرەنسیپەکانیان رێگە بەم چالاکیانە نادات، تا ئێستاش لە مێژوودا هەروا هاتووە .

بۆیە دەکرێت بە سودوەرگرتن لە کەموکوریەکانی ئەم چالاکیانە بۆ ساڵانی داهاتوو، دەکرێت بە شێوەیکی چرتر و مکورتر زۆر شتی تر لەبەرچاو بگیرێت:

*هەوڵ بدرێت کۆنفراسەکانی داهاتوو، توێژینەوەی جۆری و خەڵکی نوخبە هاوشان لەگەڵ فروانکردنی بازنەی روماڵی راگەیاندنی چالاکیەکە بۆگەیاندنی بە خەڵکی کوردستان بە گشتی بێت، ئەمەش لەسەرجەم بوارەکان قازانجی زیاتر دەبێت، تەنانەت ئەم کارە لە بارەی کەمی خەرجی ئیداریشەوە بێت باشترە.

*تەکلیف کردنی خەڵکی پسپۆر لەم بوارە بۆ بەشداریکردن، نەك تەنها خەڵکی بیانی بەڵکو ئەوانەی خۆشمان کە ئاوێتەی کۆی گشتی بیری خەڵك بوون لە کوردستان و لە هەوڵی خۆیاندان بۆ دانانی کاریگەری بواری فەلسەفی لەسەر کۆمەڵ .

*بۆ تێکەڵکردنی خەڵك بەم چالاکیانە، هەوڵ بدرێت چالاکی رۆشنبیری و پەروەردەیی هاوکات لەگەڵ بەستنی ئەم کۆنفرانسە بکرێت و، داوا لە وەزارەتەکان بکرێت بەشداری جدی و راستەوخۆیان لەو بارەدا هەبێت، بۆ تێکەڵبون و کارلێکی هاوبەش لەگەڵ کۆمەڵدا.

هیوادارم ئەو تولە رێگە روناکەی ئەم بوارە و ئەو نوزە نوزەی نێو ئەم جەنجاڵی و پشێویەی فکر و فەلسەفە لە کوردستان رێچکەی راستەقینەی خۆی بگرێت و کاروانەکەی بەڕێکەوێت بۆ ئەو ئاسۆ زۆر تەسکەی لە دوورەوە دیارە.

عیماد عەلی